

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

СПРАВА АКАДЕМІКА К. В. ХАРЛАМПОВИЧА *

(публікація архівних документів, передмова
та коментарі Олександра Мороза)

№ 17. - 1926, серпня 16. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в
м. Тургай Актюбинської губернії.

16. VIII. 1926.

Не ображайтесь, дорогий Константин Василевич, що рідко Вам пишу - так ніколи, що й сказати трудно. Пам'ятаю про Вас завжди, і що можу роблю. Маю нагоду в іншій справі писати до нашого Нар[одного] Ком[ісар]а юстиції - приточив і Вашу справу, може заінтересується. Книжок одну посилку Вам післали з тиждень тому, і ще пішлють за кілька день. Вакації, у всім зупинка. Я використовую сі місяці, щоб посунути свою спину наукову працю, се майже одинокий час, що можна щось зробити; живу в 6 верстах від трамваю, і раз на тиждень приходжу до редакції.

Що Ви написали на повідомленню, може краще було й не писати. Не проявляйте строптивости, дорогий, аби не при хорі ¹ згадуючи, не вийшло чогось неприємного. Може то був наслідок якоїсь просьби Петрова ² з Главнауки!

Реорганізація Академії теж ніби проходить свою законодавчу дорогу і в осені ніби то стане реальністю, але в яких саме формах, не звісно.

Як будете писати щось для "України", пишійть читкіш, бо часом перекладчики не розбирають. А по-українськи Ви пишете вже досить добре! Посилаю Вам з замітками Ваші "вправи" (Поруч цей допускається сей, я пишу так, як писав в Галиччині - сей³).

Нема дня, щоб я Вас не згадував, і дуже Вас потрібую тут; сподіваюсь, що таки не доседите своїх трьох літ сповна!

Родина моя Вас щиро витає й бажає скоршого приїзду.

Якщо будете писати до Жуковичевої,⁴ спитайте, чи не зісталось комплектів "Сеймової боротьби" (основний том і 6 випусків додаткових), спитайте від себе, а якщо єсть, то устройте, щоб я міг купити (даром я не хочу!) Бо тут ні в одній бібліотеці не нахожу комплекта. А я тепер - в "Історії укр[аїнської] літератури", т. VI - ще раз перехожу сі часи. Перегортаю пильно і Ваші "Школи"⁵!

Вам щиро відданий М. Г[рушевський]

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 153, 153 (зв).

№ 18. - 1926, вересня 13. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича
в м. Тургай Актюбинської губернії.

13.IX.1926.

ДОРОГИЙ Константин Василевич!

* Закінчення. Початок див. у № 1 за 2000 рік

Сердечно дякую за привіт! Як часто під час святкування згадував я Вас і відчував Вашу неприсутність. Привіт Луначарського⁶ (з котрим мені не доводилось досі стрічатись) я хочу використати, щоб пробувати ще його попросити в Вашій справі. Взагалі не перестану! (Скрипник, нар. ком. юст., не відповів). З Галичини приїхав на свято Студинський і Свенціцький;⁷ згадували Вас. Студ[инський], я думаю, буде наїздити тепер сюди частіш.

Настільки Вас інтересує "Черв[оний] Шлях" і взагалі журнали загальнішого характеру - чи більше бажані наукові тільки? Що Ви розумієте під "Старою Україною"? Журнал під сею назвою виходив (замість "Київ[ської] старовини) в 1907, потім під моєю редакцією в 1914 і, як знаєте, це кілька книжок? Все се тепер рідкість! Але, як цікавить Вас, пришлем неодмінно. Взагалі - "прикажуть". У Ів. Ів. Щітківського⁸ вичерпався запас Ваших доверенностей на одержання платні, пришліть більше! Реорганізація десь "посувається", дуже поволі. Була в Наркомюсті, тепер, здається, вступила до Рад. Нар. Кому. Але я нічого від неї не сподіваюсь.

Вибачте, що пишу так розхристано - сказано нема часу.

Ваш щирий М. Грушевський.

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 40, 40 (зв).

№ 19. - [1926, грудень.] - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в м. Тургай Актюбинської губернії.

З Новим Роком, дорогі Кость Василевич і Віра Петровна!

Бажаю Вам всього доброго, а перед усім - зібратись разом і переїхати до Києва.

Телеграму до Москви післано, да вже й сам я почав зневірятися в тих усіх обіцянках. Може нарешті Ваш власний термін, 18.1, принесе Вам визволення. Але треба б Вам про нього нагадати - сам уже не знаю, в яку адресу. Бо самі можуть і не згадати. Як бачите - навіть так і не вдалося нам дізнатися, яка саме установа Вами відає.

Так чи інак, сподіваюсь, що Ви скоро приїдете до Києва і на місці розглянетеся в тих відносинах, про котрі згадуєте в останнім листі, - висловлюючи сумнів в вірності моїх слів про напружені відносини в Академії. Я більше не хочу про них писати. Радив би Вам тільки не спішити з висновками, бо попадете в гарячу кашу. Бачу, що з тим, як наближається час Вашого приїзду до Києва, наші верховоди роблять приємні міни в Ваш бік і запевняють в своїй прихильності, і мабуть зроблять все, щоб посварити Вас зі мною і з ак[адеміком] Студинським на пункті Вашої платні. Я свого часу писав Вам, як було віддано платню по Біляшівському (що призначалася Вам) М. Перетцу⁹ - проти моїх протестів. Тепер Укрнаука призначила дві нові платні нашому відділові - що могло бути Вам і Студинському. Але Президія відділу відступила одну платню III відділові і тепер ставить питання: або Студинський, або Харлампович. Я добачаю в тім злий замисл. Але полишаю Вам на місці рішити, хто Вам приятель, і кого Вам треба держатись. Бажаю тільки, щоб Ви як найскорше сюди прибули. Вибачте, що пишу так стисло - я цілком знемоців.

Ваш М. Г[рушевський]

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 83, 83 (зв).

№ 20. - 1927, травня 19. - Тургай. - Лист К. В. Харламповича до дружини В. П. Харлампович у Казань.

19/V 1927.

Сейчас получил две книжки изданий Укр[аинской] Ак[адемии] Наук - подмошкие. Не знаю, где купались - под ливень ли попали или в реке искупались. Через час - письмо М. С. [Грушевского], что я с 1 мая меняю положение в Киеве: по поручению 1 отдела А[кадемии] Н[аук] я должен оканчивать свою диссертацию о "Малороссийском влиянии" в Москве. Вознаграждение позже. В Арх[еологической] комиссии я буду работать над тем же делом по нагрузке [...] Хотят прислать мне для рецензии рукописную работу Савича¹¹ (по-видимому, об униатских школах), принятую для напечатания в

академ[ических] изданиях. Немецкий язык, значит, пока по боку.

Целую, не унывай.

[без підпису]

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 20.

№ 21. - 1927, жовтня 20. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в м. Тургай Актюбинської губернії.

Дорогий Кость Василевич (так тут тепер говорять і пишуть!)

Рецензії на білорус[ькі] книги дістав, хочу в VI кн[изі] дещо дати. Рец[ензія] на Grodeski etc.¹² пішла в кн[изі] V. Буду чекати на рецензію Archeion кн. 1¹³ [...] ¹⁴ дам обидві разом мабуть в 1928 [№] 1.

Коли б уже скорше Вас побачити! Рецензію Вашу на Савича заслухано, Єфремов¹⁵ при тім сказав, що Вам уже написав, рукопис одержав. Сказав Вам післати новий археол[огічний] збірник білоруський - напишіть рецензію.

Коли приїдете, треба буде заснувати для Вас "Комісію укр[аїнсько]-білоруських зв'язків", або щось в тім роді, се дуже підійде Вам. Рецензії пишть чоткіш, розбірніш, а то дечого не вчитають.

Перешліть щирий привіт Вашій дружині і дітям.

Ваш М. Г[рушевський]

20.X. 1927.

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 76.

№ 22 - 1927, грудня 27.¹ - Київ. - Службова записка секретаря Іст.-Філ. відділу ВУАН М. Левченка 16 до К. В. Харламповича в м. Тургай.

Завідувач видавництва
Української Академії Наук.

27. XII. 1927 р.

Службова записка

Високоповажний Кость Васильовичу!

З великою втіхою перечитав я Вашу листівку, і якось любо пригадалось мені колишнє наше листування і наші зв'язки, що їх раптом перервали життєві обставини може, й не без участі "добрых людей". Думаю, мені не треба Вас і запевнювати, що моя висока пошана і прихильність до Вас увесь цей довгий час залишалися однаковими. Коли-б мої послуги були потрібні Вам і тепер, хоч в якійсь мірі, я завсігди готовий виконати всяке Ваше бажання.

Все, пропущене в Вашій біографії, я вміщу в найближчому покажчику за 1927 р. (покажчик за 1926 р. уже надруковано). А коли б у Вас виникли ще якісь потреби в справі друку Ваших праць, дуже прохаю мені написати, і, будьте певні, Академія Наук уживе всіх заходів, щоб їх задовольнити.

Тепер дозвольте мені покинути розмову про мою незначну особу і виконати доручення, яке мені дали Голова Історично-Філологічного Відділу УАН (Неодмінний Секретар) акад. А. Є. Кримський та Секретар Іст.-Філ. Відділу - акад. С. О. Єфремов (Голова Управи). У нас панує переконання, що вже незабаром Вам буде дано повну амністію із дозволом покинути Тургай і їхати куди завгодно. Академія Наук, вибираючи Вас 1919 року, уже й тоді прохала Вас приїхати до Києва. І тепер вона дуже бажала б, щоб Ви, здобувши волю, переїхали не куди, як таки до нас у Київ. Акад. А. Є. Кримський і С. О. Єфремов виклопотали у Влади додаткову посаду штатного академіка Історично-Філологічного Відділу (оплата 180 крб. місячно) /Примітка: - Але в Комісаріатах іде розмова, щоб підвищити місячну платню академікам аж до 300 крб. / Претендентів на

цю посаду, звичайно, знайдеться не один; але, коли б Академія мала Вашу заяву, що Ви їдете до Києва, то Іст.-Філ. Відділ і Президія негайно могли б закріпити штатну ординатуру не за ким, як за Вами. Найбільше прав на ординатуру маєте тільки Ви і своїми науковими заслугами, і давністю вибора на академіка.

Але коли б Ви забарилися із своєю заявою про переїзд до Києва, то єсть велика небезпека, що згадану ординатуру довелося б нам передати на Відділ Природничий або Соціально-Економічний, і це була б для Іст.-Філ. Відділу явна втрата і шкода. Так от же, будь ласка, поспішіть дати офіційне повідомлення про свою згоду переїхати до Києва. Дуже добре було б, щоб Ви про це повідомили телеграфом. Телеграма Ваша була б наполовину закріпленням ординатури за Вами.

З свого боку я дозволяю собі дати Вам гарячу пораду переїхати до нас. Здоров'я Ваше в Тургаї, напевно, розхиталося, і м'який київський клімат буде для Вас справжнім порятунком. Та безперечно Ви себе і морально почуватимете тут краще серед прихильної до Вас обстановки, ніж у Казані, що так несправедливо поставилася до Вас. Академики А. С. Кримський, С. О. Єфремов, В. М. Перетц, Д. І. Багалій, А. М. Лобода, Ф. І. Мищенко, О. П. Новицький¹⁷ - всі засилають до вас свої гарячі побажання і доручають мені паки і паки підкреслити своє прихильне відношення до Вас.

Коли б акад. А. Є. Кримський не слабував тяжко на очі (одне око він уже втратив через катаракту, а друге - під загрозою), він би і власноручно про це все до Вас написав. На жаль, його недуга приневолює його не писати листів власною рукою, а диктувати їх, або, як у даному разі, доручати їх писання науковому секретареві своєї катедри, себ-то мені.

Щиро відданий Вам М. Левченко.

Р. С. На знак високої до Вас пошани дозволяю собі надіслати Вам свою останню книжечку.

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 46, 46 (зв).

№ 23. - 1928, червня 10. - Київ. - **Записка М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в Ніжин.**

Чому ж, дорогий, все даєте не по-українськи? Про публікації ІНО і Наук[ових] тов[ариств] пишiть, хоч би в них і не було суто історичного матеріалу. "Україна" не суто історичний журнал. (Тому треба говорити і про статті іншого змісту! і означайте число сторiн в книжках!). Про висилку грошей Вам треба нагадувати на адресу Григ[орія] Антоновича Іванця, Академія. Але тим часом ми вишлемо.

Ваш М. Г[рушевський]

10/VI 1928

До побачення!

В липні я буватиму з вечера четвера до 5 год[ини] п'ятниці, крім свят.

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 60, 60 (зв).

№ 24 - 1928, липня 16. - **Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в м. Ніжин.**

16. VII. 1928.

Дорогий Кость Василевич!

Витаємо Віру Петровну з приїздом, бажаємо їй якнайскорше прийти до здоровля і відпочити по всім перенесенім. Привіт також і Вашій доньці. Ми тепер теж усі в зборі - Китаїві. Всі Вас витаємо!

Про ніжинських греків - благопотребно. Крипякевич¹⁸ писав, що готує студію про греків в укр[аїнській] службі - тема багата. Греки відіграли визначну роль в Гетьманщині,

і з цього треба трактувати і Вашу "Історію Ніжинської колонії"¹⁹ - і побут київського подвор'я (Св. Катерини). Що до Ваших занять взагалі - коли дебатовались Ваші справи в Відділі, Крим[ський] сказав: К. В. [Харлампович] буде працювати далі у Вас, а рахуватися при Педагогічній Ком[ісії]. Тому не дуже зважайте на те, що Вам доручає Пед-ком[ісія] і працюйте над тим, до чого Вас тягне. Як Ви знаєте, була ухвалена Комісія Іст[орії] Освіти, в[.....]* істор[ичних] установ,²⁰ і Вас намічали керівником, а тільки тимчасом рішили зарахувати Вас до Пед[агогічної] Ком[ісії].

При нагоді напишіть, як угрупувати Ваші звідомлення про видання інститутів, як їх поділити - на 2 або 3 книги.

Від усіх щирі привіти.

[Без підпису.]

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 59.

*) не розбірливо

№ 25 - 1928, серпня 20. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича,
в м. Ніжин.

20. VIII. 1928.

Дорогий Кость Василевич!

Дістав В[ашого] листа і рец[ензію] на Ленінгр[адський] Наук[овий] Зб[ірник]. Прошу Вас взяти участь в організації рецензійного відділу "Укр[аїни]" взагалі, разом з Дм[итром] Ів[ановичем]²¹, Мик[олою] Неон[овичем]²², Олекс[ою] Ів[ановичем]²³, Анат[олієм] Григ[оровичем]²⁴, Кост[антином] Теодосієвичем²⁵, а може й іншими, як проф[есор] Рихлик, Турцевич²⁶ і ін[ші].

В жовтні може ми зберемо тут конференцію в сій справі, але тим часом прошу приступити до діла, а саме - разом з тими, що я назвав, - зложити приблизний список статей, книг і журналів, котрі Ви би уважали за потрібне, щоб їх зрецензовано в "Україні" - укр[аїнські], рос[ійські], поль[ські] й інші, починаючи як [...] від 1925 р. (розуміючи головню історію, іст[орію] літ[ератури], етногр[афію], мистецтво, мову, археол[огію], право, краєзнавство), але часом беручи і раніші - та означати, що з того взяли б рецензувати ніжинські наукові сили. Чим скорше Ви се зробите, тим краще, пришлють нові, тут доповнимо і повернемо (одмічайте, які книги етс. єсть на місці). Посилаю на Вашу адресу 60 карб. для Вас - аванс з "України", а 60 для Дм[итра] Ів[ановича]²⁷ - аванс академ[іка], щоб прислав квіт за сим взірцем. Коли запряжеться в реценз[ування] й ін[шу] роботу, будемо старатись йому посилати щомісячно. Видання Арх[еографічної] Ком[ісії], які єсть, можете одержати задурно як член, напишіть заяву і що саме хочете.

В Наук[овому] зб[ірнику] за р. 1929 будемо держати для Вас 3 арк[уші], але доки? Не далі квітня 1929.

Сердечно вітаємо Віру Петровну і бажаємо скорого видужання.

Кат[ерина] М[ихайлівна]²⁸ поправилась значно, але вимагає великої обережності, так само і М[арія] Сильв[естровна]²⁹. Вони щиро витають Вас.

Ваш М. Г[рушевський]

Огієнка т. 2 велів я Вам післати.³⁰

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 55, 55 (зв).

*) не розбірливо

№ 26. - [1928, серпень, вересень?] - Київ. - Лист М. С. Грушевського
до К. В. Харламповича в м. Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

Дістав В[ашого] листа, дякую за щирю охоту попрацювати Вам і всім, хто до того

береться. Але може Ви не завважили того, що я просив зробити - списати, що ніжин[ські] співробітники вважають вартим обговорення. Найкраще почати від опису журналів, які отримуються в Ніжині, нових книг, які тримані там; в другу чергу - чого нема, але варто б по годці їх обговорити. І тоді означити, що з того могли б обговорити ніжинці (нехай би на карточках написали заголовки журналів, книг і статей, котрі признають вартими обговорення, і потім сі карточки зложити разом).

Важно зложити хоч невеликий, але охочий гурток людей, готових прийняти на себе обговорення кожного видання, що потрібно обговорити відповідно загальному планові. Такий гурток зложився у Львові, як я організував "Записки"³¹ в 1890-х рр., і їх бібліогр[афічний] відділ був найкращим, що було коли небудь на Україні. Я сподіваюсь, що в Києві сеї осени таких буде кілька, але багато покладаюсь на ніжинців (також на одеситів). Коли буде хоч 2-3 чоловіки, котрим можна буде доручити все, що буде потрібно, се буде велика поміч. Сам я вже не можу брати на себе того, що проробив в 1890-х рр. Але сподіваюсь, що гурток мене замінить.

14.Х хочемо зібрати робочу нараду співроб[ітників] "України" і істор[ичної] секції (в програмі - організація бібліографії, досліду старої історії України й укр[аїнсько]-молдав[ських] відносин в історії, фольклорі etc.³²). Секція заплатить дорогу. Сподіваюсь, що приїде і кілька ніжинців. Там обговоримо детальніш.

Щирий привіт від усіх нас Вашій дружині і Вам.

Ваш М. Г[рушевський]

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 58, 58 (зв).

№ 27 - [1928] - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

Прикро мені, що Ви нервуетесь, не дістаючи відповіді, але я Вам уже писав, що абсолютно не мало зиску листуватись. Та що більше писати, то більше непорозуміння, як показує те, що Ви пишете з приводу того, про що я писав Оп. Івановичу.³³

Ріжні питання, котрі Ви ставите, будуть розв'язані на бібл[іографічній] нараді. Тепер важкий такий час, що ніхто нічого не знає, і я в тім числі. Перспективи виясняються тільки в листопаді-грудні.

Поки що прошу:

- 1) Рец[ензію] на юбіл[ейний] збірник Полівки (викл.)
- 2) Про 20-ий річник "Nagodop. Vo [...]"³⁴ з коротким оглядом його за весь час, але все се не більше, як на 4 стор. друку.
- 3) "Красний архів" за весь час існування, не більше як на 2 1/2 стор. друку.
- 4) "Життя і революція" - 3 стор. МАХИМИМ
- 5) "Червоний шлях" ТЕЖ - 4 стор.
- 6) "Печать і революція" - 2 стор.
- 7) "Записки Тов[ариства ім.] Шевченка" почати від 144, що вийшло, [...] ³⁵ разом (можуть спільно Абр[амович] і Петров[ський]).

Але огляди сі не повинні бути простим реєстром статей (кожну й не можна докладно перерахувати), а дійсно огляди, характеристики.

Зроблений Д[митром] І[вановичем] огляд "Slavia"³⁶ має дві хиби:

а) він занадто довгий; б) обмежується перерахуванням без оцінки. Коли вже пишеться ширше, а не переказується зміст в 2-х словах, то мусить бути характеристика, оцінка.

Тип щорічних оглядів журналів буде вироблений нарадою.

Одночасно прошу Ів. Ів.³⁷ вислати Вам 60 карб. на рах[унок] "Укр[аїни]" і 10 на проїзд до Києва, - підгоніть Ваш приїзд до лікаря так, щоб бути на ній. Точно день Вам напишеться (середина жовтня).

Я все сподівався, що Ви переїхавши до Києва, візьмете бібл[іографічний] відділ на себе. Тепер прийдеться доручити комусь. Я не маю змоги.

Привіт Вірі Петровні!

Дуже прикро, що Ви пишете про своє життє!

Ваш М. Грушевський.

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 55.

№ 28 - [1929] - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

На часованню пишу кілька слів в доповненнє до сказаного К. Ф.³⁸ 50 карб. післано Вам авансом з ред[акції] "України", під гонорар.

Коли не примушу Академію до висилки Вам грошей (по 70 карб. місячно, від січня, - се формально нібито в моє розпорядженнє - для Вас фактично), то вишлемо ще аванс під гонорар.

На Ніжин[ський] "Сборник" пишть - почавши від першого українізованого тому. Я буду просити взагалі на українські наукові видання: ІНО і наукових товариств.

1-а величина Києва в інтернестичі - акад. Яновський, потім - проф. Стражеско і проф. Свенсен.³⁹ У Стражеско позачергова авдіенція 10 карб. Цілую Вас, до скорого побачення!

Ваш М. Грушевський

Ф. Р-6214. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 50, 50 (зв).

№ 29. - 1928, вересня 19. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича в Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

Сьогондє переглянув у коректі "Укр[аїну]", том IV. 4 Ваші рец[ензії] (ІНО Ніжин (2), Житом[ір] і Миколаїв), дещо дописав, чоґо може Ви не знали або не завважали. Позвольте завважити:

- 1) при титулах книг обов'язкоґо давати число сторін[ок].
- 2) коли якусь статтю "Збірника" хочете обговорити трохи ширше, виділяйте її під осібну рецензію, в рамках же загального обговорення не давати більше 10 рядків!
- 3) не треба такого підходу, що читачам "України" цікава перед усім історія України. "Укр[аїна]" - орган українізнавства, всіх галузей, і не цурається також і анологій загальних і тем⁴⁰ з неукраїн[ського] обсяґу. Тому я й просив Вас, оглядаючи видання ІНО і наук[ових] товариств хоч би згадувати статті на інші, не тільки історичні теми.

Тепер от ще: рецензії можуть бути написані на:

1) Праці Історичної Секції Академії, себто "Записки іст[орико]-філ[олоґічного] відділу, т. 6, 11 і 17 разом.

2) на "Збірник" Істор[ично]-Географ[ічної] ком[ісії], т. 1 і 2.

3) Праці Комісії до вивчення зах[ідно]-рус[ького] права, всі томи.

4) "Записки" соціал[ьно]-екон[омічного] відділу Акад[емії] - теж.

Можете розділити між Ніжин[ськими] співробітниками.

Студію про гайдамаків пришліть, постараюсь надрукувати як скорше. Завтра буду в

місті, постараюсь нагадати Іванцеві про Вашу платню, може се допоможе. Сподіваюсь, що Редакція ухвалить в додаток до гонорару щось за Ваші труди коло організ[ації] Бібліогр[афічного] відділу, і коло 1-го постараюсь щось вислати. Наряду Бібліогр[афічну] визначено на 12/Х, о год. 12, постарайтесь підігнати Ваш черговий приїзд до лікаря, щоб бути на ній.

Як здоров'є Віри Петровни? Привіти наші їй і Вам.

Ваш М. Грушевський

19. IX. 1928.

Ф. Р-6214. - Оп. I. - Спр. I. - Арк. 53, 53 (зв).

№ 30 - 1928, жовтня 1. - Китаєво. - Лист М. С. Грушевського
до К. В. Харламповича в Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

Я Вам визначив вірно час бібліогр[афічної] наради: в п'ятницю 12.Х о год[ині] 12. Народа буде в невеликім числі присутніх - ширшу зроблю зимою. Крім Вас, запрошуємо ще тільки Петровського.

З різних причин не вважаємо можливим робити тепер ширшої конференції.

Ми ще в Китаєві, хоч уже холодіє й ідуть дощі, але в місті мешкати нам так тісно і недоцільно, що я по можливості хочу дотягти до 20.Х.

Щирий привіт від усіх нас Вірі Петровні.

Ваш М. Грушевський.

1. X. 1928.

Прошу передати М. Н. П[етровсько]му, що разом з отсим посилаю офіційного листа редакторові, щоб дав йому відпустку.

Ф. Р-6214. - Оп. I. - Спр. I. - Арк. 57.

№ 31. - 1928, грудня 17. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича
в м. Ніжин.

Дорогий Кость Василевич!

Давненько не писав я Вам: був нездоров і привалений всякою роботою, а ще більше - біжучою "вермішелью", що не дає і вгору глянути! Спасибі Вам за фотографію! Як живете? Як здоров'є Віри Петровни?

На 26 хочем зробити засідання з іногородніми і ради б були бачити Вас, коли б можна було Вам приїхати. Статтю Д. І. Абрамовича одержав. При оказії передайте йому сю записочку. Щірі привіти наші Вірі Петровні.

Ваш М. Грушевський.

17. XII. 1928.

Ф. Р-6214. - Оп. I. - Спр. I. - Арк. 51.

№ 32. - 1929, лютого 21. - Київ. - Лист М. С. Грушевського до К. В. Харламповича
в м. Ніжин.

21. II. 1929.

Дорогий Кость Василевич!

Повертаю Вам листа Дурдуковського;⁴¹ він не зовсім відповідає реальній ситуації. Не знаю, чи Д[урдуковський] не в курсі, чи він свідомо представляє се песимістично. На мій погляд, Ви маєте не менше 80 шансів на посаду, коли Педаг[огічна] Ком[ісія] не має

взагалі якогось іншого кандидата. Але справа тягнеться, і Д[урдуковський] її не може приспішити. Але при охоті Пед[агогічна] Ком[ісія] могла б підтримувати Вас з операційних. Правда, що вони не великі!

Але се між нами. Коли щось буде конкретне, сповіщу.

Про "Чорних Клобуків"="Кара-Калпаків"="Каратулів" я писав в II т[омі] "Історії Укр[аїни - Руси]", 2 вид[ання], с. 548-50. Книгу сю їх установа може виписати з Книгарні Шевч[енка]. Я, як знаєте, не маю тут. Степняками займається тепер Пархоменко Волод[имир] Олександр[ович] - Дніпропетровськ, ІНО.

Треба б Вам прийхати - особливо як нові штати будуть затверджені.

Ваш М. Грушевський.

Ф. Р-6214. - Оп. I. - Спр. I. - Арк. 54.

№ 33. - 1929, квітня 12. - Ніжин. - Автобіографія К. В. Харламповича.

До неодмінного секретаря У. А. Н.

Маючи бажання взяти участь в конкурсі на вакантну посаду наукового співробітника Педагогічної Комісії, прохаю Вас дати хід цій моїй заяві, до якої подаю потрібні відомості про себе.

Уроженець с. Рогач Берестейського повіту Городенської губернії. Я народився в сім'ї священика 18/VIII р. 1870; учився в духовних школах. Вищу освіту одержав в С.-Петербурзькій дух[овній] Академії, яку скінчив р. 1894. Потім був за навчителя латинської мови й "громадянської" історії в Казанській семінарії (до 1909 р.) і одночасно, з 1900 р. за приват-доцента церковної історії в Казанському університеті. Р. 1909 р. одержав посаду вик[онуючого] обов[язки] екстраорд[инарного] професора, а р. 1914 - ординарного. Займав цю катедру до початку р. 1922, коли її скасовано в зв'язку [з] ліквідацією історико-філологічного факультету. Р. 1921-22 викладав математику в Казанській військовій школі, а 1921-1924 рр. - латинську мову в фармацевтичному технікумі. Рр. 1925-1927 був за рахівника в Тургайському повітовому виконкомі. [З] 31/V.1928 в і[сторико]-ф[ілологічному] відділі ВУАН на посаді постійного керівничого секції Науково-Педагогічної Комісії УАН. [Посвідчення 2/V.1928 № 4002].

В грудні 1916 р. обрано за члена-кореспондента Рос[ійської] Акад[емії] Наук, 1919 - за дійсного академіка УАН. Обрано в члени (дійсні, почесні або кореспонденти) різних наукових товариств: Общества арх[еології], ист[орії] и этн[ографії] при Каз[анском] ун[іверситеті] (1899), Общ[ества] ист[орії] и др[евностей] (1913), Общества люб[ителів] др[евней] письм[енности] (1914), Росс[ійської] уч[еної] арх[ивної] ком[ісії] (1914), Моск[овського] архивн[ого] інст[итута] (1918), Моск[овського] Арх[еологического] Общ[ества] (1920), Общ[ества] изуч[енія] местного края Чув[ашской] Авт[ономной] обл[асти] (1922) Центр[ального] бюро краеведения (1923).

По українському читаю й пишу. Знаю мови класичні, французьку, німецьку, польську, білоруську, російську.

Спис педагогічних праць, зокрема з історії освіти, переважно української, прикладаю. Примірників їх не маю. Важні інші роботи, дві дисертації, розійшлися. Але, вважаю, що в Укр[аїнській] Акад[емії] Наук їх знайти можна. Останні мої історичні роботи, не менш ста, для вирішення питання про мою значність, мабуть, для даної посади не мають значіння, тому й не перелічую їх. Можу додати, що за порозумінням з Науково-Педагогічною Комісією, якій надіслав програму моїх занять з історії укр[аїнської] освіти за XVII-XVIII ст., я вже почав збирати матеріяли на цю тему, а також про Грецьку школу в Ніжині в XVII-XVIII ст.

[без підпису]

12/IV. 1929.

Ф. Р-6214. - Оп. I. - Спр. I. - Арк. 112-113.

ПРИМІТКИ:

1. Не при хворобі.
2. Петров Ф. М. (1876-1973) - радянський партійний функціонер, у 1923-1927 рр. - голова Головнауки СРСР.
3. Підкреслено М. Грушевським.
4. Йдеться про дружину історика П. М. Жуковича. М. С. Грушевський просив К. В. Харламповича придбати для нього книгу цього автора "Сеймовая борьба православного западно-русского дворянства с церковной унией" (СПб, ТТ. I-VI, 1901-1912). Див. також примітку № 27 попередньої публікації.
5. Йдеться про працю К. Харламповича "Западно-русские православные школы XVI и нач. XVII века", Казань, 1908.
6. Луначарський А. В. (1875-1933) - радянський партійний функціонер, з 1917 по 1929 рр. - Нарком Освіти.
7. Студинський К. Й. - академік ВУАН (Див. примітку № 41 попередньої публікації).
Свенцицький І. С. (1876-1957) - історик, музеєзнавець, співробітник ВУАН у Львові. Приятель М. Грушевського.
8. Щітківський І. І. - див. примітку № 35 до попередньої публікації.
9. Див. примітки №№ 37 та 42 до попередньої публікації.
10. Слово нерозбірливе.
11. Савич А. - білоруський історик. Див. примітку № 31 попередньої публікації.
12. К. Харлампович писав рецензію на праці польських істориків Р. Гродецького, Ст. Захоровського та ін. (Див. "Україна", 1925, кн. 5).
13. "Archaeion" - наукове видання Центральної управи над архівами Польщі. К. Харлампович готував рецензії на окремі томи цього видання.
14. Нерозбірливо.
15. Єфремов С. О. (1876-1939) - укр. історик, літературознавець. Голова Управи ВУАН, Секретар І Відділу (1919-1928 рр.). Давній опонент М. С. Грушевського. Засуджений у справі "СВУ", помер у в'язниці.
16. Левченко М. З. (1900-1934) - етнограф, фольклорист, літературознавець. Директор видавництва УАН. Учень, особистий секретар і прийомний син А. Ю. Кримського. Засуджений у справі "СВУ", психічно захворів та наклав на себе руки.
17. Кримський А. Ю. - див. примітку № 40 попередньої публікації.
18. Перетц В. М. - див. примітку № 37 попередньої публікації.
19. Багалій Д. І. (1857-1932) - укр. історик, академік, один із засновників ВУАН. З 1929 р. - голова Іст.-Філ. Відділу ВУАН.
20. Лобода А. М. (1871-1931) - етнограф, фольклорист, дійсний член ВУАН з 1922 р.
21. Міщенко Ф. І. (1874-1929?) - історик, візантолог, професор церковного права Київської Духовної Академії. Дійсний член ВУАН. Виключено 1928 р.
22. Новицький О. П. (1862-1934) - історик, мистецтвознавець, академік ВУАН, у 1928-1929 рр. секретар Іст.-Філ. Відділу.
23. Крип'якевич І. П. (1886-1967) - історик, учень М. Грушевського, Голова Львівської філії інституту історії України. З 1958 р. - академік АН СРСР.
24. Йдеться про працю К. Харламповича "Нариси історії грецької колонії в Ніжені XVII-XVIII ст." (Записки Іст.-Філ. відділу ВУАН, К., 1929, Кн. 2).
25. Історичні установи - структурний підрозділ І Відділу ВУАН, створений за ініціативою М. С. Грушевського для вивчення історії України.
26. Абрамович Д. І. (1873 - ?) - літературознавець, історик укр. давньої літератури. Репресований у 1920 рр. Після визволення - професор Ніжинського ІНО, співробітник історичних установ УАН.
27. Петровський М. Н. (1894-1951) - історик, проф. Ніжинського ІНО, наук. Співробітник кафедри історії України та Комісії Лівобережної України І Відділу ВУАН. Звільнено 1934 року за націоналізм.
28. Покровський О. І. (помер 1929 р.) - історик, фахівець з античної історії та культури. З 1922 р. - проф. Ніжинського ІНО, дійсний член Київської філії Всеукраїнської наукової асоціації сходознавців.
29. Єршов А. Г. (1897-?) - історик, професор Ніжинського ІНО. Згодом - співробітник Харківського інституту історії української культури. Наук. співробітник комісії Лівобережної України І Відділу ВУАН. Репресований у 1930-х рр. Загинув у таборах.
30. Штепа (Штеппа) К. Ф. (1895-1958) - випускник Ніжинського іст.-філ. інституту, з 1924 р. - проф. стародавньої історії Ніжинського ІНО, співробітник культурно-історичної комісії УАН. Арештований 1938 р., згодом звільнений. 1942 р. - ректор Київського університету та редактор газ. "Нове українське слово" в окупованому гітлерівцями Києві. З 1943 р. на еміграції.
31. Рихлик Є. А. (1888-1938) - укр. філолог, проф. укр. мови та літератури Ніжинського ІНО (з 1926 р.). Член етнографічної комісії заходознавства ВУАН. Репресований 1931 р., загинув у таборі.
32. Турцевич І. Г. (1856-1938) - історик, проф. стародавньої історії Ніжинського іст.-філ. інституту (з 1892 р.). У 1921-1926 рр. професор Ніжинського ІНО.
33. Йдеться про Д. І. Абрамовича.

28. Грушевська Катерина Михайлівна - донька М. С. Грушевського.
29. Грушевська Марія Сильвестрівна - дружина М. С. Грушевського.
30. Йдеться про книгу проф. І. Огієнка "Костянтин і Мефодій, їх життя та діяльність" (Ч. II, Варшава, 1928), яку рецензував К. Харлампович.
31. Йдеться про "Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка".
32. І так далі - лат.
33. Йдеться про О. І. Покровського. Ймовірно, М. Грушевський пише К. Харламповичу з приводу його листування з керівництвом Академії у зв'язку з виключенням зі складу академіків.
34. Нерозбірливо.
35. Нерозбірливо.
36. Йдеться про написану Д. І. Абрамовичем рецензію на часопис української філології "Slavia", що видавався у Празі.
37. Йдеться про І. І. Щітківського.
38. Йдеться про К. Ф. Штепу.
39. Яновський Т. Г., Стражеско Н. Д., проф. Свенсен - відомі київські лікарі-терапевти.
40. Підкреслено М. Грушевським.
41. Дурдуковський А. Ф. (1874-1937) - вчений, педагог, співробітник ВУАН. Заарештований 1929 р., засланий. Вдруге заарештований і розстріляний 1937 р.
42. Пархоменко В. О. - Історик, проф. Дніпропетровського ІНО, співробітник історичних установ ВУАН. Репресований 1929 р. і засланий.

